

Att tänka fritt är stort, att tänka rätt är större

-önskemål och visioner vid utarbetandet av ny AMA-generation

Dan Ekbäck

De kompetenta utredare som engagerats för ny AMA, och den erfarna referensgrupp som är knuten till projektet, borgar för att även nästa AMA-generation i tekniskt avseende blir en bra produkt. Men lika viktigt, eller kanske ännu viktigare, är att AMA fungerar i sitt entreprenadjuridiska sammanhang och att publikationerna uppfyller de anspråk man kan ställa på innehållet från mät-och ersättningssynpunkt. Och i framtiden bör revideringarna ske kapitelvis, inte bokvis som nu. Framtida AMA bör även utvecklas mot nya områden.

Det tekniska innehållet kan påverka textplaceringen

Normal sett är det tekniska sakinnehållet väl genomtänkt, som påpekats i inledningen. Det hindrar dock inte att även detta i hastigheten kan bli fel, vilket man som användare normalt inte har anledning att räkna med. Textplaceringen i detta sammanhang kan nämligen vara viktig. För att ta ett exempel så är den text som förts vidare ograverad och på rätt plats från Anläggnings AMA 98 till AMA Anläggning 07, och motsvarande text och plats i RA-delarna, således i allmänhet korrekt. Ett exempel på att det blir fel när man okritiskt ändrar en textplacering finner man under PB RÖRLEDNINGAR I ANLÄGGNING i AMA Anläggning 07. Den okodade rubriken "VA-ledning", liksom texten under rubriken, bör på något lämpligt sätt flyttas tillbaka till den position den hade i Anläggnings AMA 98, *PBB RÖRLEDNINGAR I LEDNINGSGRAV*, eftersom texten handlar om krav på ledningar i ledningsgrav. Den position texten och rubriken nu har i AMA Anläggning 07 gör att den blir gällande för alla ledningar i Anläggning. Det är fel och var därmed heller inte avsikten i Anläggnings AMA 98. Det är således viktigt att även innehållet i befintliga texter klarläggs, speciellt innan texter flyttas.

Betydelsen hos en text kan förändras

Även befintliga föreskrifter måste studeras. Ett exempel, även detta hämtat från AMA Anläggning 07, gäller trummor. Föreskrifterna i Tabell PB/1 under PBB RÖRLEDNINGAR I ANLÄGGNING emanerar från Vägverket som i sin tur har hämtat texten från VAV P50, toleransklass B. VAV P50 är nu ersatt av Svenskt Vatten P91 (som mycket riktigt återopas i AMA Anläggning 07). Toleransklass B i P91 avviker från toleransklass B i P50. Frågan är då om texten i tabell PB/1 fortfarande kan gälla. Frågan bör utredas med Vägverket och Svenskt Vatten. Kontrollera således de källor som finns till viss text. Har källan ändrats så kan hänvisningen bli galen.

Pyramidregeln

Respektera pyramidregeln. Som exempel på fel genom brott mot pyramidregeln kan väljas texten under *CEC.4 Resterande fyllning* och den tillförda texten under *CEC.42 Resterande fyllning för el- och telekabel o d* i AMA Anläggning 07. Under *CEC.4* sägs att resterande fyllning under "övriga ytor" ska utföras med material av samma typ som uppschaktat material. Men i samma pyramid under *CEC.42* sägs att resterande fyllning ska utföras med material av typ 2, 3B eller 4. Om nu det uppschaktade materialet består av exempelvis siltmorän, dvs material av typ 5A, kan AMA föreskriften inte följas utan att motsägelse uppstår. Hur man i ett sådant fall skall förfara beror av vad som stipulerats för det enskilda objektet. Normalt torde entreprenörens val gälla. Man tolkar nämligen handlingar "contra stipulatorem" (dvs mot den som föreskrivit –stipulerat- ett visst tillvägagångssätt). Vill man då som beställare ha resterande fyllning med bestämt material, enligt *CEC.42*, kan det bli fråga om en extraräkning från entreprenörens sida. Det är således viktigt att pyramidregeln respekteras.

AMA och kringhandlingar

AMA fungerar givetvis i ett sammanhang med andra handlingar. Det är viktigt att detta förhållande inses. I sjunde stycket under *PB RÖRLEDNINGAR I ANLÄGGNING* i *AMA Anläggning 07* kan man läsa texten "...såvida handlingarna inte anger annat.". Hur AMA samverkar med kringhandlingarna, t ex beskrivningen, talas om i en särskild artikel i AMA. Den tillförda bisatsen är olämplig och strider mot företrädesregeln, som säger att föreskrifter i handlingar för det enskilda projektet gäller före enskilda föreskrifter i åberopad AMA-text . Den i *AMA Anläggning 07* tillförda bisatsen får tjäna som ett exempel på olämplig och felaktig text. Den citerade texten bör tas bort eftersom den är vilseledande. Texten antyder nämligen att text i AMA gäller före text i handlingarna i de fall anmärkningen "...såvida handlingarna inte anger annat" inte finns med.

Rubriker och rubriksystem

Det är viktigt att förstå vartill en viss rubrik kan, och bör, användas. Det finns dessvärre ett antal fel och olämpliga användningar av rubriksystemet som tillkommit med generationen 07. Rubriken *BEB.13 Flyttning av spåranläggning* är en sådan. Den rubriken tyder på missförstånd om hur begreppet "flyttning" kan användas i dessa sammanhang, nämligen för arbeten där det fullständiga arbetet kan beskrivas med en och samma kod och rubrik. Begreppet "flyttning" förklaras i *RA Anläggning 07* under koden och rubriken *BEB.11*. För en spåranläggning handlar det lämpligen om rivning och efterföljande återmontering, som beskrivs under härför avsedda koder och rubriker.

Rubriker och kompletthetskravet

Diskussion brukar uppstå om man med ordet "rubriker" i kompletthetskravet för mängdförteckningen avser samtliga rubriker eller enbart AMA-(BSAB-)kodade rubriker. Följande resonemang, med "kvarlämnad spont" som exempel, torde förtydliga avsikten med kravet. Man brukar hävda att "Kvarlämnad spont" ingår i kompletthetskravet. I exemplet baktill i *MER Anläggning 07* skiljer man mellan spont som skall kvarlämnas och spont som skall avlägsnas. Exemplet är i detta fall ett exempel på en väl utförd mängdförteckning, inte en illustration av kompletthetskravet. Om vi går tillbaka till *RA 78 Mark* finner vi att den AMA-kodade rubriken *B2.401 Kvarstående spont* ingick i *RA 78 Mark* och i rubrikförteckningen till *RA 78 Mark*. Därmed ingick den i kompletthetskravet enligt *MR 78 Mark*, eftersom kravet stipulerade att en mängdbeskrivning/mängdförteckning skall vara komplett på det sätt som framgår av rubrikförteckningen i *RA 78 Mark* där bara AMA-kodade rubriker ingick. Numera, i *RA Anläggning 07*, är inte kvarlämnad (kvarstående) spont en AMA-kodad rubrik. Det finns en stor mängd okodade rubriker i *RA Anläggning 07* och i *AMA Anläggning 07*. Antingen ingår även de okodade rubrikerna i kompletthetskravet, och då ingår samtliga okodade rubriker i kravet, eller så ingår inte de okodade rubrikerna i kravet, och då ingår ingen okodad rubrik i kravet. En variant skulle vara att låta bara vissa okodade rubriker ingå i kompletthetskravet (exempelvis Kvarlämnad spont), men dessa måste då anges i klartext i kompletthetskravet i *MER Anläggning 07* för att nämnda olägenheter skall kunna undvikas. Så är emellertid inte fallet, varför de okodade rubrikerna inte kan ingå i kompletthetskravet med nuvarande disposition och skrivning i *MER Anläggning 07*. Klarlägg således i kommande mät- och ersättningsregler vilka rubriker som ingår i kompletthetskravet.

Rubriksystemets roll i mät- och ersättningssammanhang

Beställaren tar i förhållande till entreprenören ansvar för att handlingarna är riktiga och fullständiga.. För att förtydliga åtagandets omfattning förutsätts handlingarna vara kompletta på det sätt som framgår av rubrikförteckningen i Råd- och anvisningar till AMA, med (i kommande mät- och ersättningsregler) de förtydliganden som anges ovan.

Kravet på kompletthet ställer i sin tur kravet att rubriksystemet skall vara logiskt uppbyggt med avseende på bl a indelningsgrund. Man skall inte behöva sväva i tvivelsmål om till vilken kod och

rubrik ett visst arbete skall hänföras. För att exemplifiera ur rubriksystemet i AMA Anläggning 07 så är den där tillförda rubriken PBH RÖRLEDNINGAR I SJÖ; VATTENDRAG E D ett exempel på en i detta sammanhang olycklig sammanblandning av två indelningsgrunder. Om en ledning på stöd i sjö skall klassas som en sjöledning eller en ledning på stöd (PBD) kan inte avgöras. (Det finns även sjöledningar som ligger i ledningsgrav, PBB.) Det blir därmed inte möjligt att här uppfylla kompletthetskravet. Och det är alltid möjligt att hävda att viss typ av ledning inte är angiven och därmed skall förutsättas vara noll. Problemet behandlas mer utförligt i publikationen *Kommentarer till MER Anläggning 07*.

Föreskrivet arbete ingår i åtagandet

Om ett arbete är redovisat men det inte anges någonting i mängdkolumnen anses mängden utelämnad och regleras från noll. För att uppfylla kompletthetskravet måste i mängdbeskrivning/mängdförteckning även anges arbeten för vilka ersättning skall ingå i ersättningen för annat arbete med undantag för sådana arbeten, t ex verifiering av överensstämmelse med krav på produkter enligt YE, som beställs genom hänvisning i AMA.

... men föreskriv hur arbetet skall anges och mätas

Man kan lägga märke till att *MER Anläggning 07* inte ställer kravet att mängd (arbete) i en förteckning skall redovisas på det sätt som anges i publikationen *MER Anläggning 07*. Hur angiven mängd då skall mätas är oklart. Här föreligger ett allvarligt misstag som bör rättas till i nästa utgåva av mät- och ersättningsreglerna.

Anbud

Det är givetvis viktigt att anbud kan lämnas på ett korrekt sätt med hjälp av det utsända förfrågningsunderlaget. Som exempel på motsatsen kan användas ett tillägg som gjorts i *MER Anläggning 07*. För Fall B vid jordschakt har gjorts tillägget att "kostnader för mottagning" ingår i schakt fall B. Detta tillägg är fel. Kostnaden är okalkylerbar på anbudsstadiet. I detta tillägg kan ju rymmas vilka åtgärder som helst! Kontrollera således texten i kommande mät- och ersättningsregler, inte bara i AMA..

Låt inte ATB-texter smyga in i AMA

AMA fungerar inte som en ATB. Därför kan man inte i sammanhanget undgå att nämna den okodade rubriken och texten under rubriken *PB-2 Ledning av stålrör*. Den okodade rubriken, *Ledning i bro*, och texten under rubriken måste tas bort. Man kan rikta flera formella anmärkningar mot texter av detta slag i AMA. Texten i *AMA Anläggning 07* under denna okodade rubrik är en typisk ATB-text och får inte förekomma i AMA.

Mer att läsa:

Kommentarer till AMA för Anläggning
AB Svensk Byggtjänst 2009

Kommentarer till MER Anläggning 07
AB Svensk Byggtjänst 2008